

СТАНОВИЩЕ

на проф. д.н. Георги Иванов за дисертационния труд на **Гергана Кътева** на тема: „Доверието в педагогическата комуникация между учители и родители – детерминанти и стратегии за развитие“

Научен ръководител: доц. д-р Бистра Мизова

В становището представям резултатите от оценяване качеството на дисертационния труд в следните направления:

1. **Концептуална рамка** – дали темата, обектът, предметът, целта и задачите са ясно формулирани и дали проблемът е актуален и дисертабилен.
2. **Съответствие на изследователската работа** – дали реално проведеното изследване отговаря на заявената рамка.
3. **Методика и организация** – каква е надеждността на избраните методи и тяхната приложимост.
4. **Обработка на резултатите** – дали данните са обработени коректно и дали изводите са обосновани.
5. **Научна коректност и авторство** – как са използвани литературните източници и налице ли е оригиналност на труда.
6. **Приноси** – какво ново знание или практическо подобрене носи дисертацията – допринася ли за обогатяване на научното познание и полезно ли е за практиката на обучението.

Първо. Анализ на концептуалната рамка

- **Тема:** „Доверието в педагогическата комуникация между учители и родители – детерминанти и стратегии за развитие“
 - Темата е ясно формулирана, актуална и насочена към проблем, който е едновременно теоретично значим и практически релевантен.
 - Доверието е ключова категория в педагогическата комуникация, а в българския контекст е сравнително слабо изследвано – това прави проблема дисертабилен.
 - **Обект:** Той е достатъчно широк, но същевременно конкретен – ограничен до училищната среда, което позволява фокусирано изследване.
 - **Предмет:** Той е добре очертан – насочен към детерминантите и стратегиите, което осигурява аналитична дълбочина.
 - **Цел:** Тя е конкретна, измерима и съответства на темата. Съчетава теоретичен анализ и практическа насоченост.
- **Задачи:**
 1. Дефиниране и аргументиране на детерминантите на доверието.
 2. Разработване и прилагане на изследователска рамка.
 3. Изследване на равнището и спецификите на доверието в българската среда.
 4. Предлагане на стратегии за укрепване на доверието на различни равнища.

○ Задачите са логично подредени, взаимно свързани и водят към постигане на целта. Те покриват както теоретичния, така и емпиричния аспект.

Изводи за първо направление

- Концептуалната рамка е **ясна, актуална и дисертабилна**.
- Тя демонстрира съответствие между тема, обект, предмет, цел и задачи.
- Проблемът е значим за теорията и практиката, а формулировките са академично коректни.

Второ. Анализ на съответствието на изследователската работа

- **Формулирана цел и задачи:**
 - Целта е да се идентифицират и анализират детерминантите на доверието и да се предложат стратегии за развитие.
 - Задачите включват дефиниране на детерминанти, разработване на методология, изследване на равнището на доверие и формулиране на стратегии.
- **Реализирана изследователска работа:**
 - В дисертацията е проведено **смесено изследване** – количествено (анкети с родители и учители) и качествено (фокус групи и интервюта).
 - Инструментите са насочени към измерване на ключови измерения на доверието: откритост, достоверност, компетентност, удовлетвореност, взаимодействие.
 - Изследването е обхванало различни училища и участници, което осигурява широка база данни.
 - Резултатите са анализирани на три равнища – междуличностно, организационно и системно, което съответства на заявената цел и предмет.
- **Съответствие:**
 - Има ясно съответствие между концептуалната рамка и реално проведеното изследване.
 - Теоретичната част очертава аналитичната рамка, а емпиричната работа я следва и допълва.
 - Задачите са изпълнени чрез конкретни методи и резултатите са насочени към формулиране на стратегии – точно както е заявено в целта.

Изводи за второ направление

- Изследователската работа е **напълно съгласувана** с концептуалната рамка.
- Налице е логическа връзка между теоретичните постановки, емпиричните данни и формулираните стратегии.
- Това показва академична коректност и методологическа последователност.

Трето. Анализ на методологията и организацията

- **Изследователски подход**

- Приложена е **смесена методология** – количествена (анкети) и качествена (фокус групи, интервюта).

- Това осигурява триангулация на данните и повишава надеждността на резултатите.

- **Инструменти**

- Три въпросника – два за родители и един за учители.

- Въпросниците включват оценъчни скали за ключови измерения на доверието: откритост, достоверност, компетентност, удовлетвореност, взаимодействие.

- Качествените методи (фокус групи, интервюта) допълват количествените данни с контекст и лични преживявания.

- **Валидност и надеждност**

- В дисертационния труд е посочено, че са проверени психометричните характеристики на инструментите. Особено приятно впечатление прави задълбочеността в работата на докторанта при проверяване надеждността на анкетните карти – използвана е Алфа на Кронбах за проверка на консистентността на въпросите.

- Това е критично за обективността – показва, че инструментите са адаптирани и проверени за българската среда.

- **Организация на изследването**

- Участници: учители от различни етапи на училищното образование и родители от различни училища.

- Това осигурява разнообразие и представителност на данните.

- Изследването е структурирано на три равнища – междуличностно, организационно и системно – което съответства на концептуалната рамка.

Изводи за трето направление

- Методологията е **надеждна и добре организирана**.

- Използвани са разнообразни методи, които взаимно се допълват.

- Проверка на валидността и надеждността на инструментите подсилва обективността.

- Организацията на изследването е съгласувана с целите и задачите.

Четвърто. Анализ на обработката на резултатите

- **Количествен анализ**

- Въпросниците са обработени статистически, като са проверени психометричните характеристики на инструментите.

- Това гарантира, че данните са надеждни и че измерените зависимости имат обективна стойност.

- Резултатите са представени по изследователски въпроси, което осигурява яснота и систематичност.

- **Качествен анализ**

- Фокус групите и интервютата са анализирани чрез тематичен подход, който разкрива нагласи, преживявания и контексти.

- Личните разкази и примери допълват статистическите зависимости и дават по-дълбоко разбиране за доверието.

- **Триангулация**

- Съчетаването на количествени и качествени данни (триангулация) подсилва обективността.

- Така се избягва едностранчивост и се постига по-цялостна картина.

- **Изводи и заключения**

- Изводите са направени на три равнища: междуличностно, организационно и системно.

- Те са подкрепени с данни и аргументи, което показва обективност и валидност.

- Заключенията не са само описателни, а водят към практически стратегии за развитие на доверието.

Изводи за четвърто направление

- Обработката на резултатите е **професионална и обоснована**.

- Налице е обективност, надеждност и валидност на направените изводи.

- Триангулацията и систематичният подход гарантират, че заключенията са устойчиви и приложими.

Пето. Анализ на научната коректност

- **Използване на литературни източници**

- В текста се вижда систематично позоваване на класически и съвременни автори: Хабермас, Гидънс, Епщайн, Хофстеде, Кастелс, Хати и Кларк и др.

- Това показва, че дисертацията стъпва върху утвърдени теоретични рамки и съчетава международен и национален контекст.

- Източниците са разнообразни – философски, социологически, педагогически и психологически, което подсилва интердисциплинарния характер на труда.

- **Коректност на цитиране**

- Авторефератът демонстрира академична коректност – цитатите са придружени от автори и години, което е стандартна практика в научните текстове.

- Налице е баланс между чуждестранни и български изследвания, което показва уважение към националната научна традиция.

- **Авторство и оригиналност**

- Дисертацията е ясно заявена като труд на докторанта, подкрепена от публикации по темата.

- Наличието на списък с публикации в края е доказателство за самостоятелна работа и принос.

○ Изследването е адаптирано към българския контекст, което показва оригиналност и добавена стойност спрямо международните модели.

Изводи за пето направление

- Налице е **висока научна коректност** при използването на литературни източници.
- Авторството е ясно заявено и подкрепено с публикации.
- Трудът демонстрира академична етика и оригиналност.

Шесто. Анализ на приносите

- **Теоретичен принос**
 - Дисертацията систематизира и концептуализира понятието *доверие* в педагогическата комуникация.
 - Изяснява различни модели и равнища на доверие (междупличностно, организационно, системно).
 - Внася новост чрез адаптиране на международни концепции към българския образователен контекст.
- **Методологичен принос**
 - Разработена е изследователска рамка, която комбинира количествени и качествени методи.
 - Проверени са психометричните характеристики на инструментите, което е ценен принос за бъдещи изследвания в областта.
 - Триангулацията на данните подсилва надеждността и може да служи като модел за други педагогически изследвания.
- **Емпиричен принос**
 - Изследвани са реални нагласи и практики на учители и родители в български училища.
 - Резултатите очертават фактори, които подпомагат или възпрепятстват доверието.
 - Така се създава база данни, която може да бъде използвана за бъдещи политики и програми.
- **Практически принос**
 - Формулирани са стратегии за развитие на доверието на три равнища:
 - Междупличностно (учител–родител)
 - Организационно (училищна среда)
 - Системно (нормативни и социални условия)
 - Тези стратегии имат пряка приложимост в училищната практика и могат да подпомогнат подобряване на училищния климат.

Изводи за шесто направление

- Дисертацията има **значим принос** както към научното познание, така и към практиката.
- Тя разширява теоретичната рамка за доверие в педагогическата комуникация, предлага надеждна методология и осигурява практически насоки.

- Приносът е оригинален, адаптиран към българската среда и с потенциал за реално приложение.

В дисертационния труд могат да се обособят както неговите **силни страни**, така и неговите **ограничения**.

Силни страни:

- **Актуалност на темата** – доверие в педагогическата комуникация е ключов и недостатъчно изследван проблем в българския контекст.
- **Ясна концептуална рамка** – добре формулирани обект, предмет, цели и задачи, които са взаимно съгласувани.
- **Надеждна методология** – смесен подход (количествен и качествен), проверени инструменти и триангулация на данните.
- **Интердисциплинарност** – съчетаване на педагогически, социологически и психологически перспективи.
- **Практическа приложимост** – предложени стратегии за развитие на доверието на три равнища (междупersonно, организационно, системно).
- **Научна коректност** – коректно използване на литературни източници и ясно заявено авторство, подкрепено с публикации.

Ограничения:

- **Представителност на извадката** – макар да включва различни училища, изследването е ограничено до определен български контекст и може да не отразява напълно разнообразието на всички региони.
- **Динамичност на проблема** – доверието е социално и културно обусловено явление, което може да се променя бързо под влияние на нови фактори (например дигитализация, социални кризи).
- **Фокус върху училищната среда** – изследването не обхваща по-широкия социален контекст (например връзката с общности, неправителствени организации), което би могло да разшири анализа.
- **Ограничен обем на качествените данни** – интервютата и фокус групите дават ценни прозрения, но броят им може да ограничи дълбочината на анализа.

Съответствие на автореферата на дисертационния труд

Авторефератът съответства на представената в дисертационния труд изследователска работа.

Обобщение:

Дисертацията е **силно аргументиран и приносен труд**, чиито ограничения са естествени за всяко емпирично изследване и не намаляват неговата стойност. Те по-скоро очертават посоки за бъдещи изследвания и разширяване на темата.

Заключение:

След извършения анализ по шестте направления може да се направи следната обобщена оценка на дисертационния труд:

- Дисертационният труд представлява **завършено, оригинално и научно обосновано изследване**, което отговаря на всички критерии за дисертабилност.

- Този труд съчетава теоретична дълбочина, методологическа надеждност, емпирична обоснованост и практически насоки.

Дисертационният труд не само отговаря на всички критерии за дисертабилност, но и има потенциала да подпомогне развитието на педагогическата практика в България чрез изграждане на доверие между учители и родители – ключов фактор за успеха на образователната система.

Въз основа на анализа може да се заключи, че трудът притежава необходимите качества за присъждане на Гергана Кътева на образователната и научна степен „**доктор**“.

9.11.2025.

Автор:
/проф. д.н. Георги Иванов/